

מה הם היו אומרים: "עם שאינו יודע את עברו, ההווה שלו דל ועתידו לוט בערפל" | יגאל אלון

רצח בני הערובה היהודים
בפריז החזיר את
עיתונאית הניו-יורק טיימס,
דורין קרווחאל, לסיפור
המשפחתי הסודי שלה.
מסע שורשים מרתק
שערכה גילה את הקשר
המרגש שלה ליהדות ואת
אבות אבותיה האנוסים
שהמשיכו לשמור את דתם
בסתה. עכשיו היא רק רוצה
להניח אבן על קברם

מספרד לסן
ברנסיסקו דרך
קוסטה ריקה.
משפחה
של קרווחאל

דורין קרווחאל

הקשר היהודי שלי

בהיסטוריה של סגוביה בימי הביניים. הם היו מומרים עשירים שהתאמצו לשמור על יהדותם, ונקרעו בין שתי רתות בשחר ימי האינקוויזיציה. בחיי היומיום היה המשפחה בזהירות מעוררת. בות. דייגו אריאס ד'אווילה, יועץ פיננסי למלכי ספרד, נהג להרים תרומות לכנסייה; בעוד שא- שתו, אלווירה, שהמירה את דתה בגיל 11, סייעה לבנייה מחדש של בית הכנסת. לפי מסמכי האינקוויזיציה, כשרייגו שכב על ערש דווי בגיל 86 והכמרים הגיעו לשאת תפילות אשכבה, הוא הרעים עליהם בקולו ושלח אותם לעזאזל. הש- מועות דיברו על כך שכשרייגו אריאס ד'אווילה ואשתו הובאו לקבורה, גופותיהם הוכנו לפי המנהגים היהודיים, ונעטפו בתכריכים.

"סופסוף הבנתי את הפחד של משפחתי שעבר מדור לדור". דורין קרווחאל

זאת הייתה סיבה מספקת לחקירה נוספת. יהודים ונוצרים העידו על המנהגים הבנאליים ביותר שלהם. סיפורו שדוניה אלווירה שלחה מצות וחסה לחברים יהודים לחג הפסח, ובשבי תות התרועעה עם יהודים. במהלך חקירת האינקוויזיציה דאג הבישוף להוציא מקברם את שרידי בני משפחתו, מצא מקלט ברומא, ומהגלות נלחם בהאשמות של האינקוויזיציה. זמן רב ניסיתי למצוא היכן החביא את שרידי גופות הוריו, אבל ללא הצלחה. יום אחד ארצה להניח אבן על קברם, כמחווה של כבוד.

אני חשה קשר מיוחד לדוניה אלווירה. נדתי מתי לגלות מה היה שמה האמיתי לפני שהמירה את דתה. קראו לה קלרה, שפירושו "בהיר" ו"ברור". אולי זה צירוף מקרים, ואולי לא, אבל לבת שלנו קראנו בגרסה הצרפתית של השם – קליירה. עכשיו, אני מקווה, הגיע תורה של בתי לזרות.

היום ומחר תשתתף דורין קרווחאל בכנס של המכון לחקר לימודי ספרד והאנוסים במכללת נתניה

תרגום: לילית וגנר

מהוריה. היא הייתה צאצאית של חואן ואסקס דה קורונארדו, שהגיע עם כוחות הכיבוש הספרדיים לדרום-אמריקה והפך למושל קוסטה-ריקה. הוא נשא לאישה את איזבל אריאס ד'אווילה, ארטיטוקרטית ספרד-דייה, בת למשפחת אצולה מסגוביה.

מצות וחסה בפסח

את הסיפורים על משפחת אריאס ד'אווילה אפשר למצוא בכתב יד בתיק האינקוויזיציה 1,413, אוגדן מס' 7, בארכיון הלאומי במדריה. חי היומיום שלהם פרושים על פני כ-200 עמודים, בתיאורים מפורטים שהגיעו מפי שכנים – טקסי חתונה, תכריכי קבורה, תפילות והאהבה שלהם לצלי כבש עם גרגירי חומוס וקינמון, המבושל כל הלילה על גחלים ומוגש בשבת. סוף-סוף הבנתי את הפחד שעבר מדור לדור. סיפורם היה המשפט הציבורי הבולט ביותר

בסך-הווה שבקוסטה-ריקה. מעולם לא שאלתי אותה על כך, שכן לא היה לי מושג על העבר שלנו למרות שנשאלתי הרבה פעמים על שם המשפחה הספרדי שלי, קרווחאל, שבאותו מסום פירושו "המקום האבוד" או "הרחוי".

עכשיו אני רואה בעיני רוחי את המנורה של הדודה מרופסת, מוכתמת בכתמים ירוקים, אחרי שהרבה ידיים נגעו בה. קרובת משפחה שלי בקוסטה-ריקה זוכרת שאביה נהג להיפגש מדי סוף שבוע עם חברו הטוב, הרבי, והמשפחה כולה הייתה מתאספת לארוחות צהרים בשבתות, אבל כלפי חוץ הציגו עצמם כקתולים.

מאוחר יותר נוכחתי לדעת שדודה לוו הייתה ההיסטוריונית המשפחתית, ששמרה על מסורת האנוסים, אבל כדי לגלות את זה נאלצתי להפוך לבלשית. כדי לשקוע עמוק בתוך הנושא עברתי עם משפחתי להתגורר בעונת הקיץ בדרום ספרד, חמושה באילן יוחסין שהרכיב אבי ושיחזור 11 דורות אחרוניים. התמקמנו בארקוס דה לה פרו-נטרה, מרחק הליכה משרידי הרובע היהודי ובית הכנסת ששינה את ייעודו בתקופת האינקוויזיציה והפך לבית יתומים.

זה היה מחקר גיניאולוגי שנשלט על ידי האונה הימנית של המוח, ניסיון ליצור קשר אמוציונלי לאבות אבותיי. סיפורים משפחתיים הם כמו חפצי עתיקות, שמתגלים לעיתים רק אחרי שפשוף לוח עץ אלון ישן עד שהוא מבריק. אבל כדי לשים קץ לספקות שלי, עדיין השתוקקתי למצוא עובדות שאין עליהן עוררין.

כשניסיתי להרכיב את הפזל של עץ המשפחה שלי, נתקלתי במבוי סתום ראשון בחקר שושלת קרווחאל, כשגיליתי שסב-סבי אימץ לעצמו את שם אמו, מריה קרווחאל. לא היו שום מסמכים על זהות האב ולא הצלחתי למצוא מידע נוסף על מריה. בסופו של דבר חיפשתי כיוונים חדשים: השושלת של סבתי, אנג'לה שאקון.

יצאתי מהנחה שגם סבתי הייתה ממוצא יהודי ספרדי בגלל האופן המסורתי שבו השיאו אותה בגיל 17 לבן משפחת קרווחאל, כשהתייתמה

ה שוק הכשר במזרח פריז נפתח לפני כשבעים והחנויות מציגות חזיתות צבועות לבן טרי, מציגות למות אבטחה, ונחישות להפגין עמידות מול הפיגוע שבו נהרגו ארבעה בני ערובה לפני כשלושה חודשים. בימים שאחרי הירי צץ סרטון וידיאו שבו דרש הרוצח לדעת את מוצאו של אחד מבני הערובה, וכשזה ענה "יהודי" – ירה בו. הסיפור הזה רודף אותי מאז במקום עבודתי שליד La Defense, שם ניי צבים שוטרים באופן קבוע מהוץ למערכת "הניו-יורק טיימס אינטרנשיונל" שבו אני מועסקת.

הוא גרם לי לחשוב על אבותי והבחירות שע- שו. לפני שנים יצאתי למסע שורשים כדי להבין למה אבותיי היהודים המירו את דתם ושמרו עליה בהסתר דורות רבים, מאז ימי האינקוויזיציה. גדלתי כקתולית באזור מפרץ סן-פרנסיסקו בק-ליפורניה, תוך חוסר ידיעה מוחלט על ההיסטוריה שלהם. וכך, כגיל הביניים, כשהתחלתי לנסות להתיר את סכך השורשים שלי, הופתעתי לגלות את הסודות המשפחתיים.

המנורה של דודה לוז

היום, בעקבות הרצח בפריז, אני לומדת לה- עריך את המורשת של האנוסים – ילדי האינק- וויזיציה – שנאלצו להמיר את דתם ולנהל חיים כפולים, ולהעביר את המורשת בהסתר מדור לדור. היום ומחר יתכנסו צאצאיהם של האנוסים, וגם אני, לצד היסטוריונים, בוועידה של המכון ללימודי ספרד והאנוסים במכללה האקדמית בנתניה, כדי לחקור את ההיסטוריה שלהם.

לרבים מהם סיפורים דומים לשלי. זהות נס- תרת, סודות משפחתיים, זיכרונות מעומעמים, תחושה מטרידה של חוסר השתייכות, ומסע גיניאולוגי, שבמקרה שלי הוביל מקליפורניה לקוסטה-ריקה, ומשם לספרד.

בן דודי זוכר שהדודה-רבא שלנו, לוז, שמרה מנורת שבעה קנים מברונזה בארון בדירה שלה